

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему:
**«Стратегічне планування розвитку добровільно об'єднаних
територіальних громад»**

Виконавець:

студент факультету економіки
та управління підприємництвом
Байрам Рамазан _____

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Гейко Людмила Михайлівна _____

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні в Україні реформа децентралізації знаходиться в активній фазі: новоутворені громади переймають цілий ряд компетенцій від державних інституцій, проходить реорганізація функціонування різних сфер діяльності громад через призму зміни принципів надання публічних послуг, місцеві спільноти мають можливість спостерігати перші ефекти роботи нових органів самоврядування.

Сама ідея самоврядності, яка детально описана в Європейській хартії місцевого самоврядування, означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Тому процес розроблення Стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади має здійснюватися з максимально можливим широким залученням різних місцевих зацікавлених сторін у т.ч. проведення поглибленого соціологічного дослідження, залучення до роботи над стратегічним документом широкого представництва місцевого середовища – представників влади, громадськості та бізнесу. Такий підхід повинен слугувати гарантією більшої участі мешканців у вирішенні питань, пов'язаних з місцевим розвитком.

Розробка в Україні стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад є новим явищем як в теоретичному, так і практичному сенсі. При цьому слід зауважити, що дослідженням питань стратегічного планування соціально-економічного розвитку територій займаються такі українські вчені як Берданова О.В, Вакуленко В.М., Дармограй В.І., Лаврів Л.А., Парасюк І.Л., Сментина Н.В. Тертичко В.В. та інші. Але в їх дослідженнях переважно розглядаються питання стратегічного планування розвитку областей та міст. Тому проблемні питання стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад потребують подальшого дослідження і вирішення.

Мета дослідження – на підставі дослідження теоретичних аспектів стратегічного планування розвитку соціально-економічних систем та аналізу стану Галицинівської та Визирської об'єднаних територіальних громад обґрунтувати стратегічні напрямки їх сталого розвитку.

Завдання дослідження:

- дослідити необхідність, сутність та проблеми процесу децентралізації влади в Україні;
- дослідити економічну сутність стратегічного планування розвитку соціально-економічних систем;
- провести аналіз процесу створення об'єднаних територіальних громад в Україні та Одеській області;
- здійснити діагностику стану Галицинівської та Визирської об'єднаної територіальної громади;
- дослідити фактори, що впливають на розвиток об'єднаної територіальної громади;

- визначити стратегічні напрямки сталого розвитку Галицинівської об'єднаної територіальної громади;
- визначити економічний потенціал сталого розвитку Визирської об'єднаної територіальної громади;
- обґрунтувати проект, реалізація якого забезпечить досягнення визначених стратегічних цілей сталого розвитку Галацинівської об'єднаної територіальної громади.

Об'єкт дослідження – процес стратегічного планування як наслідок процесу децентралізації влади та підвищення рівня спроможності територіальних громад.

Предмет дослідження – економічний потенціал та стратегічні напрямки сталого розвитку об'єднаної територіальної громади.

Методи дослідження: загальнонаукові методи дослідження, порівняння і узагальнення – при дослідженні процесу децентралізації та визначенні економічної сутності стратегічного планування, методи економіко-статистичного аналізу – у процесі дослідження стану створення та функціонування добровільно об'єднаних територіальних громад; SWOT-аналіз – при визначенні внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на рівень сталого розвитку громади; метод аналогій та мінімізації витрат – для обґрунтування соціального проекту «Створення Центру освіти дорослих» в Галицинівській об'єднаній територіальній громаді.

Інформаційна база дослідження: монографії, наукові публікації, періодичні видання, ресурси Інтернету, матеріали досліджень Одеського національного економічного університету та Інституту проблем ринку та еколого-економічних досліджень НАН України, власні спостереження автора.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (36 найменувань) та двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладений на 76 сторінках. Робота містить 10 таблиць та 6 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: «Методологічний аспект стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад» // «Науковий вісник ОНЕУ» № 8(260), 2018 р.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичний аспект планування стратегічного розвитку добровільно об'єднаних територіальних громад»* розглянуто питання децентралізація влади як фактору зміцнення територіальних громад та забезпечення їх самодостатності, сутність стратегічного планування розвитку соціально - економічних систем та нормативно-правову базу стратегічного планування.

У другому розділі **«Діагностика процесу становлення та функціонування добровільно об'єднаних територіальних громад»** проведено аналіз створення добровільно об'єднаних територіальних громад в Україні, наведено характеристику Галичинівської та Визирської об'єднаної територіальної громади, проведено діагностику їх проблем та здійснено SWOT-аналіз Галичинівської об'єднаної територіальної громади.

У третьому розділі **«Стратегічні цілі розвитку об'єднаних територіальних громад та їх реалізація»** обґрунтовано стратегічне бачення розвитку Галичинівської ОТГ та економічний потенціал сталого розвитку Визирської ОТГ, запропоновано проект «Створення Центру освіти дорослих» в Галичинівській об'єднаній територіальній громаді.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Доведено, що децентралізація у всіх її виявах повинна стати кардинальним поступальним кроком у розвитку держави. Чим раніше будуть ухвалені відповідні нормативні акти, тим швидше об'єднані громади здобудуть оптимальні можливості для побудови власноруч свого майбутнього.

2. Визначено, що надання більших повноважень органам місцевого самоврядування дасть змогу членам громади слідкувати, на які цілі використано сплачені ними податки, здійснювати контроль за тим, наскільки ефективною є діяльність обраних місцевих керівних органів, а послідовність і системність у проведенні реформи повинні зумовити підвищення рівня самостійності та самодостатності регіонів України та забезпечити гідний рівень життя громадянам.

3. Визначено, що у 2015 році 794 сільських, селищних та міських ради, до складу яких входять 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися у 159 територіальних громад. На початок 2018 року їх чисельність зросла до 366. Станом на 01 січня 2017 року питома вага населення, що мешкало на території цих ОТГ, складала 3,8% від загальної чисельності населення України.

4. Доведено, що завдяки змінам до податкового та бюджетного законодавства у контексті децентралізації надходження власних доходів місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад зросли більше ніж у 3 рази.

5. Проведений аналіз Галичинівської ОТГ дозволив зробити висновок, що громада має значний потенціал розвитку. Найбільшою сильною стороною Галичинівської ОТГ є діяльність на її території Миколаївського глиноземного заводу, АТ «Нікстром», аграрних підприємств «Родничок», «Таврія» та вигідне транспортне розташування (7 км від обласного центру – Миколаєва), а найбільшою слабкістю Галичинівської ОТГ є відсутність

переробки сільськогосподарської продукції на території громади, яка могла б забезпечити додаткові робочі місця і доходи у бюджет громади.

6. Для обґрунтування стратегічного розвитку Галичинівської об'єднаної територіальної громади застосовано модель стратегічного планування, яка базується на переконанні, що стратегія виконує роль плану розвитку всієї місцевої громади.

7. Доведено, що однією зі стратегічних цілей Галичинівської громади є сильна економічна позиція, висока інвестиційна привабливість і високий рівень економічної активності мешканців, а велика кількість підприємств обумовлює інвестиційно-економічний потенціал громади, але призводить до значного негативного впливу на природне довкілля. Тому другою стратегічною ціллю є дієва охорона природного середовища і посилення значення туризму для економіки.

8. Визначено, що джерелами фінансування передбачених стратегією заходів є бюджет громади та зовнішні джерела, серед яких не останнє місце належить фондам державних програм, які реалізуються міністерствами та регіональними установами.

9. Обґрунтовано, що для реалізації стратегії розвитку Галичинівської ОТГ доцільно запропонувати проект «Створення центру освіти дорослих». Реалізація проекту потребує коштів у сумі 2518,0 тис. грн.

АНОТАЦІЯ

Байрам Р. «Стратегічне планування розвитку добровільно об'єднаних територіальних громад»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом».

Одеський національний економічний університет - Одеса, 2018 рік

У роботі розглядаються теоретичні та прикладні аспекти стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад.

Аналізуються процес створення об'єднаних територіальних громад в результаті децентралізації влади, діагностується стан Галичинівської об'єднаної територіальної громади, а також проводиться SWOT-аналіз навколишнього середовища, економічної та соціальної сфер громади.

Обґрунтовується стратегічні напрямки розвитку Галичинівської об'єднаної територіальної громади, а також соціальний проект, реалізація якого забезпечить досягнення визначених стратегічних цілей сталого розвитку Галичинівської об'єднаної територіальної громади.

Ключові слова: децентралізація, стратегічне планування, сталий розвиток, об'єднана територіальна громада, стратегія розвитку

ANNOTATION

Bairam R. «Strategic planning of the development of voluntarily united territorial communities»

Thesis for Master degree in specialty «076 Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the program «Economics, Planning and Business Management».

Odessa National Economic University - Odessa, 2018

The paper considers the theoretical and applied aspects of strategic planning of the development of the united territorial communities.

The process of creation of united territorial communities as a result of the decentralization of power is analysed, the state of the Galician communal territorial community is diagnosed, and the SWOT-analysis of the environment, the economic and social spheres of the community is being conducted.

The strategic directions of development of the Galician communal territorial community as well as a social project, the realization of which will ensure the achievement of certain strategic goals of sustainable development of the Galician united territorial community, is substantiated.

Keywords: decentralization, strategic planning, sustainable development, united territorial community, development strategy